

Landsbygds- och
infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Yttrande över remiss av betänkande av Utredningen om en ny jakt- och viltvårdsmyndighet, SOU 2025:50

Ert diarienummer LI2025/00934

Beslut

Länsstyrelsen Västernorrland, här efter benämnd Länsstyrelsen, beslutar att lämna följande yttrande över betänkandet.

Sammanfattning

Länsstyrelsen anser att utredningen har sammanfattat och tydliggjort området som direktivet omfattar på ett överblickbart sätt och tagit hänsyn till pågående parallella processer av betydelse som t.ex. jaktlagsutredningen. Utredaren har också beskrivit viltförvaltningens alla olika delar och myndigheters ansvarsområden på ett överskådligt och lättbegripligt sätt.

Länsstyrelserna har en viktig roll i den statliga regionala viltförvaltningen och det finns också ett stort förtroende för länsstyrelsens arbete som bl. a. framgår i SLU:s rapport om attityder till stora rovdjur 2021:8. I promemorians Statens offentliga utredningar - Utredningen om en ny jakt- och Viltvårdsmyndighet LI 2023:06, gjordes en enkätundersökning som bl. a. handlade om länsstyrelsernas kontakter med Naturvårdsverket. Svaren från den undersökning visade att de flesta länsstyrelser i stort sett var nöjda med det nationella stöd de får från Naturvårdsverket i viltförvaltningsfrågor. Men till följd av den nya processinriktade organisation som Naturvårdsverket införde sedan en tid tillbaka, hade den tidigare samlade kompetensen om jakt och vilt splittrats på två olika avdelningar, vilket flera länsstyrelser riktat kritik över. Samtidigt framfördes önskemål om förändringar och bättre stöd inom vissa områden.

Länsstyrelsen anser inte att det är någon självklarhet att inrättandet en ny myndighet för viltförvaltning är den mest rättssäkra och effektiva lösningen för att driva en ändamålsenlig utveckling av viltförvaltningsfrågorna. Uppstarten av en ny myndighet riskerar på kort sikt att leda till att pågående utvecklingsarbetet inom viltfrågorna på nationell nivå tappar fart eller stannar av. På längre sikt kan också en separation mellan bevarande och förvaltande frågor riskera att leda till att helhetsperspektivet blir svårare att se och hantera vilken är en viktig del för att få viltförvaltningsfrågorna att fungera ändamålsenligt på alla nivåer.

Både Naturvårdsverket och länsstyrelserna har för lite resurser i förhållande till samhällets förväntningar på av insatser inom det flesta av viltförvaltningens områden samt inom relaterade områden som exempelvis miljöövervakningen där mycket kunskap rörande vilt inhämtas.

Länsstyrelsen delar utredningens uppfattning om vikten av en mer effektiv och behovsanpassad viltförvaltning och ser positivt på ambitionen att tydliggöra ansvar, stärka vägledning och skapa förutsättningar för en viltförvaltning i balans, i enlighet med den nationella viltförvaltningsstrategin.

Länsstyrelsen bedömer dock inte att förslaget att inrätta en ny viltförvaltningsmyndighet är den mest ändamålsenliga vägen framåt. Arter, ekosystem och miljö påverkar varandra ömsesidigt, och förvaltningen av vilt kan därför inte frikopplas från arbetet med naturvård i stort. I stället anser Länsstyrelsen att befintliga myndigheter, med förstärkta resurser och en tydlig struktur, kan utveckla viltförvaltningen i linje med den målbild som utredningen presenterar – utan att skapa de nackdelar som följer av en splittrad ansvarsfördelning. Att samla viltförvaltningen så som föreslås i utredningen leder sannolikt till ökade kostnader för staten som helhet. Det kommer, som utredningen konstaterar, leda till en dubblering av resurser inom vissa uppgiftsområden.

Länsstyrelsen tillstyrker flera delar av utredningens förslag gällande exempelvis överföring av ansvar och arbetsuppgifter från Polismyndigheten till andra myndigheter. Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att Polismyndigheten fortsatt ska ha kvar ansvaret för vapenärenden och avstyrker därmed förslaget i sin helhet om bildandet av myndigheten för viltförvaltning och vapen.

Nedan följer Länsstyrelsens synpunkter under respektive avsnitt.

Yttrande

Kapitel 1. Författningsförslag

Då hela avsnittet i stort sett handlar om överföring av lagstiftning till en ny förvaltande myndighet, väljer Länsstyrelsen att inte kommentera detta avsnitt särskilt.

Kapitel 3.3.3 Avgränsat tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen

På sidan 199 står det att länsstyrelserna har tillsyn över många verksamheter enligt olika lagar och förordningar, t.ex. enligt miljölagstiftningen, djurskyddslagstiftningen, fiskelagstiftningen och terrängkörningslagstiftningen. Länsstyrelsen vill förtydliga skrivningen enligt följande:

Polisen har ansvar för tillsyn av terrängkörning. Det framgår av en rad olika lagar och förordningar, bl. a trafikförordningen. Ett terrängkörningsbrott ska anmälas till polisen. Tillsyn av terrängkörning inom skyddade områden och statligt reglerade områden ansvarar däremot länsstyrelserna för. Länsstyrelsen har också rätt att förordna naturvårdsvakter enligt 23§, 26 kap. miljöbalken.

Kapitel 4.4 Ansvar för artbevarande och artskydd

Artskyddsarbetet är en central del av Sveriges naturvårdsarbete och bygger på ett ekosystembaserat synsätt där arter, deras livsmiljöer och påverkan från mänskliga aktiviteter hanteras samlat. Länsstyrelsen anser att artskyddsarbetet bäst främjas genom att behålla ansvaret samlat hos Naturvårdsverket. En ny myndighet riskerar att försvaga samordningen, kompetensen och vägledningen inom ett av Sveriges mest komplexa och viktiga miljöområden. För att uppnå en effektiv och kunskapsbaserad viltförvaltning bör befintliga strukturer förstärkas snarare än fragmenteras.

Nedan följer en sammanfattning av konsekvenser som Länsstyrelsen bedömer vara aktuella om ansvaret för artbevarande och artskydd splittras upp på två myndigheter:

1. Risk för fragmentering av ansvar

Förslaget att flytta ansvaret för vägledning om artskydd för fåglar och däggdjur från Naturvårdsverket till en ny myndighet innebär en uppdelning av ett redan komplext regelverk. Artskyddet omfattar både jaktbara och icke -jaktbara arter, och är starkt kopplat till EU:s

naturvårdsdirektiv. En fragmentering av ansvar riskerar att bryta upp det helhetsperspektiv som krävs för att skydda arter och deras livsmiljöer.

2. Försvagad samordning och vägledning

Artskyddsarbetet kräver samordning mellan flera områden: miljöövervakning, åtgärdsprogram, arbete mot invasiva arter, och internationell rapportering. Att dela upp ansvaret mellan två myndigheter ökar risken för olika tolkningar av lagstiftningen, otydlig vägledning till regionala aktörer och minskad effektivitet i myndighetsarbetet.

3. Kompetensförlust och uppbyggnadsrisker

Naturvårdsverket har under lång tid byggt upp en bred och djup kompetens inom artskydd. Att överföra delar av detta ansvar till en ny myndighet innebär risker för kompetensförlust, särskilt under uppbyggnadsfasen. Det finns en påtaglig risk för att vägledningen försvagas under övergångsperioden, vilket påverkar andra myndigheter, kommuner och markägare negativt.

4. Brist på alternativanalys

Utredningen saknar en jämförande analys av hur Naturvårdsverket, med förstärkta resurser, skulle kunna utveckla viltförvaltningen i linje med utredningens målbild. Ett sådant alternativ skulle kunna uppnå önskad effektivisering utan att splittra ansvar och kompetens inom artskyddsområdet.

5. Ekosystembaserat synsätt kräver integrering

Artskyddsarbetet bygger på att arter ses i relation till sin miljö och andra arter. Att särskilja fåglar och däggdjur från övriga arter och naturvårdsfrågor strider mot det ekosystembaserade synsätt som både nationella strategier och internationella konventioner förespråkar. En integrerad myndighetsstruktur är därför avgörande för att upprätthålla ett effektivt och vetenskapligt förankrat artskydd.

6. Försvagat helhetsperspektiv gällande ÅGP

Åtgärdsprogrammen syftar till att bevara den biologiska mångfalden genom riktade insatser för särskilt hotade arter och naturtyper. Dessa program är nära sammanlänkade med Naturvårdsverkets arbete kring bland annat ekosystemtjänster, klimatanpassning och åtaganden kring EU:s art- och habitatdirektiv. Att bryta loss ÅGP

från detta sammanhang riskerar att försvaga helhetsperspektivet och Länsstyrelsen anser därför att åtgärdsprogrammen för hotade arter även fortsättningsvis ska vara en del av Naturvårdsverkets uppdrag. Detta säkerställer kontinuitet, helhetsperspektiv och effektivitet i arbetet.

Kapitel 4.5 Arbeta mot invasiva främmande arter

Länsstyrelsen anser att arbetet med invasiva främmande arter (IAS) bäst främjas genom att behålla ansvaret för alla IAS hos Naturvårdsverket respektive Havs- och vattenmyndigheten. Att samla arbetet med samma lagstiftning minskar risken för olika tolkningar och tillämpningar.

Syftet med EU-förordningen om IAS är att bevara biologisk mångfald och arbetet behöver utgå från dess effekter på arter, livsmiljöer, människors hälsa och kostnad för samhället snarare än efter vilka bekämpningsmetoder som finns tillgängliga för vissa arter.

Det förebyggande arbetet med IAS, att förhindra att arterna alls kommer in i landet eller minimera dess spridning, är det mest effektiva åtgärden. En direkt bekämpningsmetod som exempelvis jakt för vissa arter, är något som görs i ett sista skede när det förebyggande arbetet inte varit tillräckligt. Det förebyggande arbetet och arbete med tillsyn eller kommunikation kräver inte nödvändigtvis särskild kunskap om jakt- och viltfrågor.

I bedömningen och prioritering av åtgärder är bekämpningsmetoden jakt bara en av många parametrar att ta hänsyn till och en prioritering görs bäst med en samlad bild utifrån ett ekosystemperspektiv. Exempelvis kan invasiva främmande däggdjur och fåglar utgöra ett hot för flera artgrupper eller livsmiljöer där kunskapen om effekterna inte nödvändigtvis ligger inom ramen för den nya myndighetens syfte om att bidra till en hållbar och effektiv viltförvaltning.

Då frågor inom natur- och viltvård är tätt sammankopplade ser vi utifrån arbetet med IAS att det finns fördelar med att alla naturmiljöfrågor, inklusive jakt- och viltfrågor, finns koncentrerade för att samla den gemensamma kunskapen och underlätta samverkan samt bidra till ett effektivt arbetssätt.

I utredningen lyfts konsekvenserna för respektive myndighet i fråga om uppgifter och arbetssituation. Hur en ny myndighet skulle kunna

påverka andra samhällsmål som t.ex. miljömålen lyfts dock inte fram i någon större utsträckning.

Kapitel 4.18 Det förebyggande arbetet mot jaktbrott och tillsyn enligt jaktlagen bör utredas

Länsstyrelsen stödjer utredningens bedömning att Regeringen bör ge den viltförvaltande myndigheten i uppdrag att utreda hur statliga myndigheters förebyggande arbete mot jaktbrott kan utvecklas och samordnas. Länsstyrelsen instämmer också i att Regeringen bör utreda om länsstyrelserna bör ha ett formellt tillsynsansvar enligt jaktlagen.

För att förbättra statens förutsättningar att förebygga, upptäcka och utreda jaktbrott krävs en stärkt och långsiktig samverkan mellan Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, den viltförvaltande myndigheten och länsstyrelserna. Syftet med samordningen bör vara att planera och genomföra gemensamma insatser som bygger på lokal förankring, kontinuitet och tvärsektoriell kompetens.

Länsstyrelsen roll och förutsättningar

Länsstyrelserna har idag inget generellt tillsynsansvar enligt jaktlagstiftningen, men kan förordna särskilda tillsynsmän för jakt. I praktiken har länsstyrelserna redan en central roll i viltförvaltningen, genom handläggning av jaktbeslut, skyddsjakt, inventeringar, samråd med markägare och samverkan med ideella organisationer. Denna breda verksamhet ger länsstyrelserna god insyn i lokala förhållanden och en unik möjlighet att identifiera risker för jaktbrott och brister i efterlevnad.

Länsstyrelsen ser därför att det är väl lämpade att ta ett utökat tillsynsansvar enligt jaktlagen. Ett sådant ansvar skulle möjliggöra en mer sammanhållen och effektiv tillsyn, där kunskap om lokala förhållanden kombineras med rättslig kompetens och samverkan med andra myndigheter.

Behov av styrning och resurser

Ett utökat tillsynsansvar för länsstyrelserna förutsätter att uppdraget tydliggörs i lagstiftning och att tillräckliga resurser tillförs. Det krävs även kompetensutveckling och stöd i form av nationella riktlinjer, samordning och digitala verktyg. Länsstyrelsen ser positivt på att detta utreds vidare, och att en eventuell reform utformas med hänsyn till både rättssäkerhet och effektivitet.

Samordning inom befintliga resurser

Länsstyrelsen delar andra remissinstansers uppfattning om att samordning bör ske inom befintliga myndighetsstrukturer. Länsstyrelserna har redan etablerade samarbeten med Polismyndigheten och Naturvårdsverket, och är vana att hantera komplexa ärenden där flera samhällsintressen vägs mot varandra. Ett utökat tillsynsansvar skulle förstärka denna samverkan och bidra till en mer robust och förebyggande verksamhet gällande förebyggande av jaktbrott.

Kapitel 4.22 Myndigheten för viltförvaltning och vapen

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att Regeringen ska inrätta en ny nationell myndighet för viltförvaltning och vapen och att ett nytt anslag inom utgiftsområde 23 ska inrättas för myndighetens förvaltning. Länsstyrelsen delar också utredningens bedömning att handläggning av vapenärenden inte är en lämplig uppgift för länsstyrelserna. Länsstyrelsen anser att ansvaret för att hantera samtliga tillstånd enligt vapenlagen bör ligga kvar hos Polismyndigheten då det är en polisiär uppgift.

Länsstyrelsen delar regeringens uppfattning att en överföring av ansvaret för samtliga vapenärenden till den nya myndigheten skulle bidra till att renodla Polismyndighetens verksamhet men det innebär samtidigt att den myndighet som ansvarar för viltförvaltningen även kommer att hantera ärenden som inte har någon koppling till jakt och viltförvaltning.

Handläggningen av vapenärenden förutsätter också att myndigheten har direktåtkomst till Polismyndighetens misstankeregister och belastningsregister för att kunna genomföra tillståndsprövningar. Viss information från underrättelseregistret och spaningsregistret som behövs för prövningen kan den nya myndigheten inte få direktåtkomst till. Handläggningen kan därmed bli ineffektiv och att det uppstår en risk för sårbarheter i hanteringen av känslig information om ansvaret förs över till en annan myndighet. Hur sekretess ska behandlas mellan Polismyndigheten och den nya myndigheten är inte klarlagt liksom hur omfattande informationssäkerheten ska vara, vilken bör vara minst i likhet med den säkerhetsnivå Polismyndigheten har i dag.

En flytt av ansvaret för tillståndsprövningen kommer inte leda till några ekonomiska besparingar eftersom verksamheten kan förväntas bedrivas på samma sätt och med motsvarande resurser

oavsett vilken myndighet som handlägger ärendena. Förslaget innebär inte heller att några ytterligare resurser till polisiär verksamhet frigörs då de flesta vapenhandläggarna är civilanställda.

Om alla vapenärenden överförs till den myndighet som ansvarar för viltförvaltning innebär det att antalet vapenhandläggare kommer att överstiga antalet vilthandläggare kraftigt. En sådan ojämnbalans mellan viltförvaltningshandläggare och vapenhandläggare bör uppmärksammas för att kunna lägga fokus på uppdraget att utveckla viltförvaltningen och samtidigt skapa en sammanhållen myndighet.

Kapitel 6.9 Viltförvaltningsmyndigheten och länsstyrelserna bör ta över ansvaret för tillstånd och besiktning av civila skjutbanor

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag att länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att besikta och ge tillstånd för civila skjutbanor och att den myndighet som ansvarar för viltförvaltning ska ta över Polismyndighetens rätt att meddela föreskrifter om civila skjutbanor samt ge länsstyrelserna vägledning samt utbildning.

En uppgift med anknytning till skjutbanor är att länsstyrelserna kan besluta om bidrag ur älgvårdsfonden till anläggning och upprustning av älgskyttebanor. Länsstyrelserna har också uppgifter inom det civila försvaret samt inför och vid höjd beredskap. Av dessa skäl lämpar det sig väl att länsstyrelserna tar ansvar för tillståndsprövningen för civila skjutbanor. Tillgång till säkra skjutbanor är en viktig förutsättning för att bl.a. öva inför jakt och jägarexamen, men även för att vid behov kunna utföra insatser i försvaret.

Även om detta är ett förhållandevis litet ärendeslag, skulle förslaget innebära att Polismyndigheten avlastas något och samtidigt renodla verksamheten då det inte direkt är en polisiär uppgift. Länsstyrelsen förutsätter att tillräckligt med resurser, enligt utredningen 11 – 13 årsarbetskrafter, tillförs för att klara uppgiften för landets drygt 3 400 civila skjutbanor.

Kapitel 7. Trafikskadat vilt

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag att Regeringen bör ge Polismyndigheten och Trafikverket i uppdrag att gemensamt utreda och föreslå hur ansvaret för eftersök av vilt som har varit inblandat i en sammanstötning med ett motorfordon eller olyckor på järnväg ska överföras från Polismyndigheten till Trafikverket samt

gemensamt utreda hur ansvaret för andra berörda aktörer ska regleras i samband med att ansvaret för uppgiften överförs.

Kapitel 8. Statens vilt

Länsstyrelsen avstyrker förslaget att länsstyrelserna ska ta över Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar om vilt som tillfaller staten samt att omhänderta och överlåta viltet till Statens veterinärmedicinska anstalt och Naturhistoriska riksmuseet. I grunden är det ett bra förslag då kompetensen gällande artbestämning finns hos länsstyrelserna. Förslaget underskattar dock de logistiska och resursmässiga utmaningarna.

Som det framgår i utredningen så omfattas statens vilt av anmälningsskyldighet under vissa förut sättningar. Den som har påträffat ett dött djur av någon av de arter som räknas till statens vilt, eller har omhändertagit eller dödat ett sådant djur vid annat än tillåten jakt ska snarast möjligt anmäla händelsen till Polismyndigheten. Polismyndigheten har en central växelfunktion med ett nummer (114 14) som fungerar dygnet runt oavsett var i Sverige man befinner sig för att göra dessa anmälningar. Då det är ett och samma telefonnummer som gäller överallt samt att numret alltid är bemannat är det relativt enkelt för den enskilde att anmäla händelsen på ett smidigt sätt.

Vid en förflyttning av Polismyndighetens uppgift att ta emot anmälningar om angivna arter av statens vilt till länsstyrelserna riskerar anmälningsförfarandet att försvåras och i och med detta ser Länsstyrelsen även en risk att andelen anmälningar minskar. Länsstyrelserna har inte något centralt telefonväxelnnummer som är bemannat dygnet runt. Den som vill anmäla måste därför kontrollera telefonnumret till den länsstyrelse som ärendet gäller samt ringa under kontorstid. Den funktion på länsstyrelserna som i dagsläget är konstant bemannad är TIB, men Länsstyrelsen är tveksam till om denna uppgift är lämplig för de som arbetar med detta.

Utredningen bör därmed ta i beaktande hur anmälningsskyldigheten för statens vilt fortsättningsvis enkelt ska kunna fullföljas av alla vid en eventuell förflyttning av dessa uppgifter till länsstyrelserna. Det ska vara enkelt för den enskilde att göra en anmälan på rätt sätt. Det bör även tas i beaktande ifall de påträffade djuren behöver kunna omhändertas av länsstyrelserna även utanför kontorstid då en sådan jourverksamhet inte finns hos myndigheten i dagsläget.

Kapitel 9. Skador orsakade av vilt

Länsstyrelsen är positiv till att länsstyrelsernas uppdrag inom viltförvaltningen tydliggörs i länsstyrelseinstruktionen.

Länsstyrelsen stödjer även förslaget om utökad samverkan kring statistik och analys av skador orsakade av vilt, men vill särskilt framhålla att skador i renskötselområden måste inkluderas i det statistik- och metodutvecklingsarbete som utredningen föreslår. Renskötselområden utgör en tredjedel av Sveriges yta och kan inte lämnas utanför en helhetsbaserad viltförvaltning. Sametinget bör därför inkluderas i den föreslagna samverkan.

Kapitel 10. Konsekvenser av förslagen

Länsstyrelsen har i detta yttrande redogjort för de konsekvenser som förslagen i betänkandet bedöms kunna få. Fokus i utredningens konsekvensanalys ligger i första hand på personella förändringar för myndigheterna, medan konsekvenserna för olika sakområden är sparsamt beskrivna. Det gör det svårt att bedöma vinsterna med en ny myndighet för viltförvaltning i relation till effekterna för annan förvaltning som påverkas av förslaget.

Länsstyrelsen vill avslutningsvis nämna att dagens jaktlagstiftning är föråldrad. Med en ny moderniserad jaktlagstiftning kommer viltförvaltningen att ges betydligt bättre förutsättningar att utvecklas, oavsett vilken myndighet som har ansvaret.

Kontaktuppgifter

Välkommen att kontakta Länsstyrelsen för frågor via telefon eller e-post. Telefonnummer och e-postadress finns längst ner på första sidan. Ange ärendets diarienummer eller ärendebeteckning vid kontakt med Länsstyrelsen. Du hittar numret uppe till höger på första sidan.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av Landshövding Carin Jämtin med vilthandläggare Lars Wiklund som föredragande. I den slutliga handläggningen har också miljöhandläggarna Peter Nilsson samt Tove Lönneborg medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till

Viltförvaltningsdelegationen